

Warszawa, dnia 4 lutego 2011 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

DL-P -I-070-2/11
dot. BPS/KU-034/1068/11

Pan
Piotr Zientarski
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

W odpowiedzi na pismo z dnia 12 stycznia 2011 r. nr BPS/KU-034/1068/11 w sprawie opinii w przedmiocie rozwiązań przyjętych w *projekcie ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich* oraz oceny skutków finansowych wejścia ustawy w życie (druk senacki nr 1068) uprzejmie przedstawiam następującą opinię.

Przedstawiony do zaopiniowania *projekt ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich* przewiduje zakresowo wąskie, lecz istotne z uwagi na specjalistyczny przedmiot regulacji, zmiany pozwalające na podniesienie sprawności postępowania w sprawach nieletnich oraz poprawę efektywności stosowanych względem nieletnich środków wychowawczych na etapie postępowania wykonawczego.

Projektodawcy zakładają nowelizację *ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich* (Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178) poprzez zmianę art. 25 i art. 40 § 7, oraz rozszerzenie zakresu obecnej regulacji poprzez dodanie nowych przepisów art. 40a, art. 70a-70e oraz art. 90a-90c.

Norma art. 25 § 1 wskazanej ustawy określa podmioty uprawnione do wydawania kompleksowych opinii dotyczących nieletniego. Zgodnie z obecnym brzmieniem tego przepisu do wydawania takich opinii uprawnione są jedynie rodzinne ośrodki diagnostyczno - konsultacyjne lub inne specjalistyczne placówki. Powoduje to niejednokrotnie długie oczekiwanie na uzyskanie opinii. Projektowana zmiana art. 25 § 1 ustawy rozszerza krąg podmiotów uprawnionych do wydawania takich opinii. Jej wejście w życie umożliwi sądowi zlecenie opinii biegłemu lub biegłym obok rodzinnych ośrodków konsultacyjno-diagnostycznych albo innych podmiotów opiniujących w sprawach rodzinnych i nieletnich. Zawarta w projekcie propozycja zmiany omawianego przepisu w sposób bezpośredni wpłynie na skrócenie czasu oczekiwania na uzyskanie opinii, a w konsekwencji spowoduje usprawnienie w tym zakresie postępowania w sprawach nieletnich.

Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 25 § 2 ustawy uzyskanie wskazanej wyżej kompleksowej opinii o nieletnim jest obligatoryjne przed wydaniem orzeczenia o umieszczeniu nieletniego w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapii, publicznym zakładzie opieki zdrowotnej, domu pomocy społecznej albo zakładzie poprawczym. Proponowana zmiana tego przepisu polega na dopuszczeniu w takim przypadku wykorzystania opinii sporządzonej w innej sprawie w okresie 6 miesięcy poprzedzających wszczęcie postępowania wyjaśniającego. Uzyskanie nowej opinii okazuje się bowiem niejednokrotnie zbędne w odniesieniu do tych nieletnich, którzy takiej diagnozie zostali już poddani, a wnioski biegłych zachowują aktualność. Zniesienie bezwzględnego wymogu przeprowadzenia ponownego badania przyczyni się do podniesienia sprawności postępowania oraz zmniejszenia jego kosztów. Uznając proponowaną zmianę za potrzebną należy jednak zwrócić uwagę na możliwość wystąpienia wątpliwości interpretacyjnych dotyczących czasu sporządzenia opinii w innej sprawie, wynikającą z użycia zwrotu „nie później niż”. W celu ich wyeliminowania zasadnym wydaje pominięcie w projektowanym przepisie tego zwrotu, co sprawi, że w ostatniej części będzie miał on brzmienie: „*chyba że dysponuje taką opinią sporządzoną w innej sprawie w okresie 6 miesięcy poprzedzających wszczęcie postępowania wyjaśniającego*”.

Przepisy art. 40 *ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich* wskazują przesłanki i określają zasady zatrzymania nieletniego w policyjnej izbie dziecka. Projektowana zmiana art. 40 § 7 usuwa lukę występującą obecnie, dając podstawę do zatrzymania w policyjnych izbach dziecka, obok uciekinierów ze schronisk dla nieletnich i zakładów poprawczych, także uciekinierów z młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii.

Proponowana regulacja wychodzi tym samym naprzeciw praktycznym trudnościom, wynikającym z braku procedur postępowania w stosunku do tych nieletnich, którzy samowolnie oddalili się z młodzieżowego ośrodka wychowawczego lub młodzieżowego ośrodka socjoterapii.

Dodany art. 40a reguluje szczegółowo podstawy prawne i tryb zatrzymania nieletnich w policyjnych izbach dziecka w zakresie obecnie nieunormowanym. Podzielić należy stanowisko projektodawcy, że obecne regulacje dotyczące tej materii są niewystarczające w stosunku do potrzeb praktyki związanych z koniecznością sprawnego prowadzenia postępowania w sprawach nieletnich. Proponowane w tym zakresie zmiany pozwolą na umieszczanie w policyjnej izbie dziecka nieletnich w innych sytuacjach, niż wynikające z art. 40 *ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich*. W projektowanym art. 40a § 1 przewidziano najbardziej typowe sytuacje, wpływające na tok postępowania w sprawie nieletniego, których wyeliminowanie, ze względu na możliwość ograniczonego w czasie zatrzymania nieletniego w policyjnej izbie dziecka, jest pożądane z punktu widzenia sprawności postępowania. Propozycje te stanowią wyjście naprzeciw potrzebom praktyki, wynikającym z braku takich ośrodków resocjalizacyjnych, w których możliwe byłoby tymczasowe umieszczanie nieletnich w zakresie obecnie nieunormowanym.

Jednocześnie należy zauważyć, że projektowane przepisy przewidują w § 2 art. 40a gwarancję nienadużywania tego rodzaju możliwości. Zgodnie bowiem z treścią tego przepisu fakt umieszczenia nieletniego przez Policję, bez zarządzenia sądu, w policyjnej izbie dziecka na czas uzasadnionej przerwy w konwoju, nie dłużej niż na 24 godziny, podlega kontroli sądu rodzinnego. Zarządzenie sądu stanowi dla kierownika policyjnej izby dziecka podstawę zwolnienia nieletniego z policyjnej izby

dziecka. Przyjęte przez projektodawców rozwiązanie zapewnia kontrolę legalności i zasadności czynności Policji w tym zakresie.

Z kolei postanowienie sądu w przedmiocie umieszczenia nieletniego w policyjnej izbie dziecka na czas niezbędny do wykonania czynności, lecz nieprzekraczający 48 godzin, podlega zaskarżeniu na zasadach ogólnych.

Proponowane regulacje dotyczące umieszczenia nieletniego w policyjnej izbie dziecka odpowiadają standardom konstytucyjnym oraz wynikającym z norm prawa międzynarodowego, w szczególności *Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności* (Dz. U. z 1993, Nr 61, poz. 284, z późn. zm.) i *Konwencji o prawach dziecka* (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526, z późn. zm.).

Projekt przewiduje również nowe, szczegółowe regulacje dotyczące kuratorów sądowych, zawarte w projektowanych art. 70a-70e.

Nadzór kuratora jest szczególnie istotnym środkiem wychowawczym stosowanym wobec nieletnich, natomiast w obecnym stanie prawnym sposób wykonywania tego środka, w tym prawa i obowiązki kuratora w toku postępowania, są uregulowane w bardzo wąskim zakresie. Proponowane przez projektodawców precyzyjne ustalenie w ustawie praw i obowiązków podmiotów wykonujących środki wychowawcze stanowi wyraz dążenia do zwiększenia ochrony prawnej nieletnich. Projektowane rozszerzenie regulacji wydaje się uzasadnione szczególną rolą kuratorów sądowych w procesie wychowawczym nieletniego na etapie postępowania wykonawczego.

Projekt przewiduje także możliwość aktywnego włączenia w ten proces innych niż państwowe podmiotów: organizacji młodzieżowej lub innej organizacji społecznej, a także zakładu pracy lub osoby godnej zaufania (art. 70c).

Projektowana ustawa przewiduje również wprowadzenie przepisów dotyczących hosteli (art. 90a-90c). Instytucja ta nie jest obecnie uregulowana w przepisie rangi ustawowej. Wprowadzenie ustawowej regulacji tej materii niewątpliwie służy zapewnieniu prawidłowego funkcjonowania i rozwoju hosteli.

Projektowany przepis art. 90a § 1 wprowadza podstawę do umieszczania nieletnich w hostelach, wypełniając istniejącą lukę w tym zakresie oraz określając

niezbędne wymogi do objęcia nieletniego grupą hostelową. Wynika z niego, iż dyrektor zakładu poprawczego może umieścić nieletniego na czas określony w hostelu, jeżeli jest to uzasadnione prowadzonym procesem usamodzielniania się wychowanka lub przygotowaniem do zwolnienia go z zakładu, a nieletni w czasie pobytu w hostelu podejmie pracę bądź naukę.

~~W projektowanym art. 90a § 2 przewidziana została ponadto możliwość umieszczenia nieletniego w tzw. hostelu społecznym, co wiąże się z planowanym włączeniem w proces wychowawczy nieletnich podmiotów pozarządowych specjalizujących się w społecznej readaptacji nieletnich.~~

Rozwiązanie to zasługuje na poparcie, albowiem doprowadzi do wyraźnego wyodrębnienia grupy hostelowej ze struktur zakładu poprawczego, co sprzyjać powinno integracji zawodowej i społecznej objętych tą grupą nieletnich.

Kolejne przepisy (projektowany art. 90b) regulują kwestie dotyczące pobytu oraz zasad finansowania pobytu nieletnich w takich hostelach.

Projekt wprowadza także art. 90c, który przewiduje realną konsekwencję dla tych nieletnich, którzy odmawiają udziału w ofercie resocjalizacyjnej zakładu poprawczego poprzez ucieczki lub samowolne przedłużanie przepustek i urlopów.

Projektowaną nowelizację *ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich* uznać należy za potrzebną, a proponowane w projekcie rozwiązania za legislacyjnie prawidłowe i realizujące cele opiniowanego projektu.

Przedstawiona w uzasadnieniu projektu ocena skutków finansowych wejścia ustawy w życie, w szczególności zawarte w niej wyliczenia i wnioski, nie budzą zastrzeżeń.

Należy zauważyć, że niniejsza opinia jest opinią własną Ministra Sprawiedliwości, nie stanowi zaś opinii Ministra Sprawiedliwości jako przedstawiciela Rady Ministrów, o której mowa w art. 60 ust. 3 pkt 1 uchwały Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 listopada 1990 r. – Regulamin Senatu (M. P. z 2002 r., Nr 54, poz. 741, z późn. zm.).

Z wyrazami szacunku

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

5
Zbigniew Wrona
PODSEKRETARZ STANU